

Factsheet

Profiel van jongeren die dader of slachtoffer zijn van geweld in Vlaanderen

“En je gaat ook uw gedrag aan anderen aanpassen. Als je nu vrienden hebt, die op een zaterdag graag rondhangen en mensen graag op stang jagen. En je zegt telkens ‘nee’ en dan zeggen die ‘schijter, doe dat toch’. En dan ga je dat doen.”
(getuigenis uit: ‘Jongeren en geweld’)

Profiel van de daders

Daders zijn doorgaans jongens

Officiële cijfers van gerecht en politie maken duidelijk dat de meeste geregistreeerde geweldsfeiten door jongens worden gepleegd. Meisjes komen als dader nauwelijks voor in de criminaliteitsstatistieken. Uit een onderzoek naar steaming bleek bijvoorbeeld dat bijna alle daders (94%) jongens waren. De ‘gender-kloof’ wordt ook bevestigd door de zelfrapportage cijfers. Volgens de resultaten van de monitor van het Jeugonderzoeksplatform (JOP) bijvoorbeeld, pleegt 1,4% van de meisjes fysiek geweld, tegenover 7% van de jongens.

Geweld is leeftijdsgebonden, met een piek tussen 16 en 21 jaar

Daderschap van fysiek geweld verschilt sterk tussen de verschillende leeftijdsgroepen. Jongens van 16-21 jaar plegen veel vaker geweld dan andere leeftijdscategorieën: bijna 20% tegenover een gemiddelde van 4% van alle jongeren. Het experimenteelgedrag van jongeren van deze leeftijd leidt niet noodzakelijk tot criminaliteit in hun verdere leven, maar verdwijnt meestal eens de jongvolwassenheid is bereikt.

Geweld gepleegd door jongeren is vaak eenmalig

Uit cijfers van politie en gerecht blijkt dat ‘echte’ jeugdcriminelen die veelvuldig geweld plegen, een minderheid vormen. Het gaat om een subgroep die misdaden en veroordelingen opstapelt. Van de ongeveer 4% jongeren die geweld plegen, maken de meesten zich maar één keer schuldig aan een geweldsfeit en laten de meesten zich niet in met andere vormen van criminaliteit.

Uitgaan in de vrije tijd en laag zelfwaardegevoel

De thuissituatie van jongeren en het soort onderwijs dat ze volgen, hebben een beperkte invloed op het al dan niet plegen van geweld. Wat vooral een rol speelt, is hoe ze hun vrije tijd besteden. Hoe vaker jongeren uitgaan en met vrienden optrekken, hoe groter de kans dat ze geweld plegen. Geweld wordt vooral in groep gepleegd en in ‘risicovolle situaties’. Ook zelfwaardegevoel speelt een rol: jongeren met een laag zelfwaardegevoel zijn vaker dader.

Profiel van de slachtoffers

Slachtoffers zijn doorgaans jongens, uitgezonderd seksueel geweld

Volgens de cijfers van de JOP-monitor worden jongens ongeveer 3 keer meer slachtoffer van fysiek geweld en van bedreiging met een wapen dan meisjes. Enkel voor seksueel geweld en zich bedreigd voelen om seksuele redenen, zijn meisjes opvallend meer slachtoffer dan jongens. Meisjes voelen zich bij potentiële bedreigingen dan ook sneller onveilig, omdat bij hen het gevaar van seksueel geweld steeds op de loer ligt.

Slachtofferschap is leeftijdsgebonden, met een piek tussen 18 en 21 jaar

De leeftijdsgroep van jongeren die vaker slachtoffer worden van geweld, is dezelfde als die van jongeren die vaker dader zijn van geweld: er is een piek op de leeftijd van 18 à 19 jaar, vooral bij de jongens. Volgens de JOP-cijfers wordt binnen deze leeftijdsgroep één op vijf jongens (20%) slachtoffer van fysiek geweld.

Uitgaan in de vrije tijd en laag zelfwaardegevoel

Net zoals bij de daders, spelen factoren in gezin en school geen doorslaggevende rol bij het al dan niet slachtoffer worden van geweld. Vrijetijdsfactoren zijn wel belangrijk: hoe vaker jongeren uitgaan en hun vrije tijd met vrienden doorbrengen, hoe groter de kans dat zij slachtoffer worden van geweld. Ook jongeren met een lager zelfwaardegevoel lopen een groter risico.

De relatie tussen ouderschap en slachtofferschap

We vinden het profiel van daders en slachtoffers terug in dezelfde categorieën van geslacht, leeftijd en vrijetijdsbesteding. Zowel daders als slachtoffers van jongerengeweld zijn voornamelijk jongens tussen 16 en 21 jaar die veel tijd met vrienden doorbrengen. Het gaat om jongeren van dezelfde leeftijd die in dezelfde milieus vertoeven. Er is dus een opvallende homogeniteit tussen dader- en slachtofferschap: dezelfde categorie jongeren pleegt geweld, en loopt een groter risico om slachtoffer te worden. Deze samenhang kan worden verklaard door een gelijkaardig leefpatroon dat hen vaker in risicovolle situaties brengt. Er bestaat dus een *indirecte* relatie tussen ouderschap en slachtofferschap: daders en slachtoffers delen eenzelfde profiel, levensloop en activiteiten. Er bestaat echter ook een *directe* relatie tussen ouderschap en slachtofferschap. Daders van fysiek geweld hebben 7 keer meer kans om ook slachtoffer van fysiek geweld te zijn.

Meer weten?

Het boek 'Jongeren en geweld: dader- en slachtofferschap gemeten en beleefd' is uitgegeven bij Acco. Meer informatie vind je op www.vlaamsvredesinstituut.eu.